

УДК 352.075:32

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.20>

Олег СЕРНЯК,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

кандидат наук з державного управління, доцент

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8935-3253>

Наталія ВІНОГРАДОВА,

аспірантка кафедри публічного управління та адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-5677-4303X>

(© СЕРНЯК О., ВІНОГРАДОВА Н., 2024)

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ПРЕССЛУЖБ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Комунікативна політика органів місцевого самоврядування в Україні почала зазнавати суттєвих трансформацій в роки світової пандемії COVID-19 і активно продовжила змінюватися вже в умовах повномасштабної російсько-української війни. Зовнішні виклики зумовили перехід від одностороннього висвітлення інформації у форматі «влада-громадяни» до двостороннього процесу взаємодії, що в окремих територіальних громадах досягло більш-менш сталого партнерства. Серед усіх чинників, що здійснили вагомий вплив на зазначені зміни, слід виокремити активне розроблення стратегій розвитку територіальних громад в Україні та комунікаційних стратегій, як їх складників, і появу пресслужб і пресекретарів у структурі органів місцевого самоврядування. Останні прийшли на зміну підрозділам та окремим

фахівцям, для яких виконання комунікативних функцій часто було далеко не основною зоною відповідальності.

Основним завданням діяльності пресслужб органів місцевого самоврядування є створення доброзичливого відношення населення до державних, громадсько-політичних, господарсько-економічних та інших інститутів суспільства (функція інформування та репрезентаційна), а також функції, пов'язані з обробленням інформації та запитів від громадян і функції моніторингу громадських настроїв. Проте, за умови посилення їх спроможності впливати на реалізацію комунікативної політики органів місцевого самоврядування вони можуть стати повноправним суб'єктом інформаційної політики.

Діяльність пресслужб органів місцевого самоврядування в Україні регулюється відносно великою кількістю нормативно-правових актів (від Конституції України – до відносно нового Закону України «Про медіа»), що сукупно формує міцну правову основу для реалізації ними комунікативної політики органів місцевого самоврядування.

Звернено увагу, що локальні нормативно-правові акти можуть розширити компетенцію пресслужб і залежно від специфіки комунікативної політики тієї чи іншої громади доповнити їх функції. За умови ж формування в громаді комунікативної стратегії в доповнення до стратегії розвитку перелік функцій пресслужб може бути доповнений такими функціями: комунікативною, організаційною, ідеологічною, освітньою та моніторинговою. Виконання такої широкої палітри функцій потребує від пресслужб органів місцевого самоврядування ретельного планування своєї діяльності, що є закономірним завданням після ухвалення комунікативної стратегії громади. Таке планування може бути стратегічним і поточним.

Посилення ролі пресслужби в реалізації комунікативної політики місцевого самоврядування забезпечується розвитком здатності до

управління кризовими комунікаціями, що є однією із пріоритетних цілей комунікативних стратегій усіх без винятку територіальних громад України, незалежно від їх віддаленості від лінії фронту. Ключовими етапами в управлінні кризовими ситуаціями є попередження та профілактика, готовність та реагування, а також відновлення.

Не менш вагомим чинником посилення комунікативної політики місцевого самоврядування є запровадження вимірюваних індикаторів ефективності та результативності комунікації. Зазначені індикатори умовно поділяють на кількісні та якісні. Роль пресслужб полягає, з одного боку, у допомозі в розробленні цих індикаторів, з іншого – у моніторингу їх виконання.

Зроблено висновок, що реалізація сучасної комунікативної політики неможлива без ефективної роботи пресслужб органів місцевого самоврядування, що дуже швидко пройшли шлях від простої комунікаційної ланки між владою та громадянами до суб'єкта інформаційної політики. Саме тому окреслені в дослідженні шляхи посилення їх спроможності до реалізації комунікативної політики мають важливе теоретико-практичне значення як для окремих органів місцевого самоврядування, так і для всієї системи публічного управління та адміністрування України.

Ключові слова: *пресслужба, комунікативна політика, комунікативна стратегія, орган місцевого самоврядування, територіальна громада.*

Oleg SERNIAK,

Associate Professor of the Department of Public Management and
Administration,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

PhD in Public Administration, Associate Professor

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8935-3253>

Nataliia VYNOHRADOVA,

Postgraduate student of the Department of Public Management and
Administration,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-5677-4303X>

(© SERIAK O., VYNOHRADOVA N., 2024)

STRENGTHENING THE ROLE OF PRESS SERVICES IN THE IMPLEMENTATION OF THE COMMUNICATION POLICY OF LOCAL GOVERNMENTS IN UKRAINE

The communicative policy of local self-government bodies in Ukraine began to undergo significant transformations during the years of the global COVID-19 pandemic and actively continued to change already in the conditions of a full-scale Russian-Ukrainian war. External challenges led to a transition from one-sided coverage of information in the «government-citizen» format to a two-way process of interaction, which in some territorial communities reached a more or less stable partnership. Among all the factors that had a significant impact on the mentioned changes, it is worth highlighting the active development of strategies for the development of territorial communities in Ukraine and communication strategies, as their components, and the appearance of press services and press secretaries in the structure of local self-government bodies. The latter replaced divisions and individual specialists, for whom the performance of communicative functions was often far from the main area of responsibility.

The main task of the press services of local self-government bodies is to create a friendly attitude of the population towards state, socio-political, economic and other institutions of society (informative and representative functions), as well as functions related to processing information and requests

from citizens and monitoring functions public sentiments. However, provided that their ability to influence the implementation of the communication policy of local self-government bodies is strengthened, they can become a full-fledged subject of information policy.

The activities of press services of local self-government bodies in Ukraine are regulated by a relatively large number of normative legal acts (from the Constitution of Ukraine to the relatively new Law of Ukraine «On Media»), which together form a solid legal basis for their implementation of the communication policy of local self-government bodies.

Attention is drawn to the fact that local normative legal acts can expand the competence of press services and, depending on the specifics of the communication policy of one or another community, supplement their functions. And under the condition of forming a communicative strategy in the community in addition to the development strategy, the list of functions of press services can be supplemented with the following: communicative function, organizational function, ideological function, educational function, monitoring function. The performance of such a wide range of functions requires the press services of local self-government bodies to carefully plan their activities, which is a natural task after the adoption of the community's communication strategy. Such planning can be strategic and ongoing.

Strengthening the role of the press service in the implementation of the communication policy of local self-government is ensured by the development of the ability to manage crisis communications, which is one of the priority goals of the communication strategies of all territorial communities of Ukraine without exception, regardless of their distance from the front line. Key steps in crisis management are prevention, preparedness and response, and recovery.

An equally important factor in strengthening the communication policy of local self-government is the introduction of measurable indicators of the efficiency and effectiveness of communication. These indicators are

conditionally divided into quantitative and qualitative. The role of press services is, on the one hand, to assist in the development of these indicators, and on the other hand, to monitor their implementation.

It was concluded that the implementation of modern communication policy is impossible without the effective work of press services of local self-government bodies, which very quickly went from a simple communication link between the authorities and citizens to a subject of information policy. Therefore, the ways outlined in the study to strengthen their ability to implement communication policy have important theoretical and practical significance both for individual local self-government bodies and for the entire system of public administration of Ukraine.

Keywords: *press service, communication policy, communication strategy, local self-government body, territorial community.*

Постановка проблеми. Комунікативна політика органів місцевого самоврядування в Україні почала зазнавати суттєвих трансформацій в роки світової пандемії COVID-19 і активно продовжила змінюватися вже в умовах повномасштабної російсько-української війни. Зовнішні виклики зумовили перехід від одностороннього висвітлення інформації у форматі «влада-громадяни» до двостороннього процесу взаємодії, що в окремих територіальних громадах досягло більш-менш сталого партнерства. Звісно, що такі зміни не мають стовідсоткового охоплення всієї країни, проте вони мають чітку тенденційність і формують невідворотній тренд на ефективну комунікацію задля розвитку громади.

Серед усіх чинників, що здійснили вагомий вплив на зазначені зміни, слід виокремити активне розроблення стратегій розвитку територіальних громад в Україні та комунікаційних стратегій, як їх складників, і появу пресслужб і пресекретарів у структурі органів місцевого самоврядування. Останні прийшли на зміну підрозділам та окремим фахівцям, для яких

виконання комунікативних функцій часто було далеко не основною зоною відповідальності. У результаті поєднання цих двох чинників комунікативна політика органів місцевого самоврядування в Україні стала більш цілеспрямованою, системною та професійною. Дальше посилення ролі пресслужб у її реалізації в сучасних реаліях є актуальною проблемою науки публічного управління та адміністрування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні діяльність пресслужб органів місцевого самоврядування не часто стає предметом наукових розробок. У цьому контексті слід згадати праці Т. Колеснікової, О. Корнійчука, І. Куропась, В. Лебедевої, В. Пілюшенка, О. Поважного, А. Халецької, Н. Шотурми та інших. Високо оцінюючи внесок цих вчених у досліджуване питання, зауважуємо, що на сьогодні загалом відсутні наукові публікації на тему посилення ролі пресслужб у реалізації комунікативної політики органів місцевого самоврядування в Україні.

Мета статті полягає у висвітленні теоретико-прикладних і нормативно-правових аспектів посилення ролі пресслужб у реалізації комунікативної політики органів місцевого самоврядування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Діяльність пресслужб органів місцевого самоврядування в Україні регулюється відносно великою кількістю нормативно-правових актів, що сукупно формує міцну правову основу для реалізації ними комунікативної політики органів місцевого самоврядування. Далі розглянемо основні з них.

Конституція України надає громадянам право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, які зобов'язані розглянути

звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [3]. Реалізація цих прав не є безпосередньою функцією пресслужби, проте вони разом з усією системою органів місцевого самоврядування територіальної громади мають сприяти тому, що конституційні права громадян виконуються. Також основоположні права громадян є фундаментом комунікативної політики органів місцевого самоврядування.

Право громадян на звернення до органів місцевого самоврядування зі зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення детальніше обґрунтовано в Законі України «Про звернення громадян» [7]. Зокрема, у Законі класифіковано види звернень, а саме: пропозицію (зауваження), заяву (клопотання), скаргу. На підставі аналізу різноманітних звернень і відповідей на них від органів місцевого самоврядування пресслужби можуть готувати розгорнуті публікації та проводити пресконференції. Роль пресслужб також важлива щодо комунікацій з громадянами в разі резонансних заяв і скарг громадян. Така діяльність пресслужб є складником зворотного зв'язку, що є одним із основних завдань комунікативної стратегії органу влади.

Закон України «Про інформацію» визначає принципи, суб'єкти й об'єкти інформаційних відносин, основи державної інформаційної політики, напрямки і способи її реалізації [8]. Такі основні принципи інформаційних відносин, як гарантованість права на інформацію, її відкритість, доступність, свобода обміну, достовірність і повнота, свобода вираження поглядів і переконань, правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту і захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя, є водночас і принципами комунікативної політики органів місцевого самоврядування, яких мають дотримуватися у своїй роботі пресслужби та прессекретарі цих інституцій.

Закони України «Про доступ до публічної інформації» та «Про державну таємницю» відповідно пояснюють, яка інформація є відкритою та підлягає обов'язковому оприлюдненню, та яка підлягає охороні з боку держави, оскільки її розголошення яких може завдати шкоди життєво важливим інтересам України [5; 6]. В умовах російсько-української війни комунікативна політика органів місцевого самоврядування має бути збалансована між правом громадян на інформацію та безпекою держави. І якщо реалізація такого права не загрожує національним інтересам України, то воно має бути гарантовано реалізоване на місцевому рівні. Водночас, пресслужби й посадові особи місцевого самоврядування не повинні використовувати політичну та безпекову ситуації в країні для безпідставного приховування публічної інформації або обмеження в доступі до неї.

Одним із основних нормативно-правових актів щодо діяльності пресслужб був до грудня 2022 року Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», що визначав порядок всебічного та об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади або органів місцевого самоврядування [10]. Закон зобов'язував органи місцевого самоврядування надавати засобам масової інформації повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби, забезпечувати журналістам вільний доступ до неї, не чинити на них будь-якого тиску і не втручатися в їх виробничий процес. Також закон фактично визначав основні форми підготовки та оприлюднення інформації пресслужбами органів місцевого самоврядування, а саме:

випуск і поширення бюлетенів (спеціальних бюлетенів), пресрелізів, оглядів, інформаційних збірників, експресінформації тощо;

проведення пресконференцій, брифінгів, організація інтерв'ю з керівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування для працівників вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації;

підготовка і проведення теле- і радіопередач;

забезпечення публікацій (виступів) у засобах масової інформації керівників або інших відповідальних працівників органів місцевого самоврядування;

створення архівів інформації про діяльність органів місцевого самоврядування;

інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать законодавству України [10].

Закон також формував фінансову основу діяльності пресслужб органів місцевого самоврядування та загалом реалізації комунікативної політики на рівні територіальної громади. Зокрема, це прописано через зобов'язання органів місцевого самоврядування у своїх кошторисах передбачати витрати на висвітлення своєї діяльності засобами масової інформації та через положення про закріплення в місцевих бюджетах видатків на фінансування засобів масової інформації щодо висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування [1].

Спадкоємцем цього Закону став Закон України «Про медіа», що спрямований на забезпечення реалізації права громадян на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіасервісів, регулювання діяльності у сфері медіа відповідно до принципів прозорості, справедливості та неупередженості, стимулювання конкурентного середовища, рівноправності і незалежності

медіа [9]. Він запроваджує медійну реформу та має на меті посилити незалежність і професійність медіа середовища в Україні. Закономірно, що його імплементація вплине на діяльність пресслужб органів місцевого самоврядування, які мають підвищити свій професійний рівень і компетентність для функціонування в нових медійних реаліях.

Діяльність пресслужб органів місцевого самоврядування в Україні частково регулюється Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про органи самоорганізації населення», що визначають засади взаємодії органів місцевого самоврядування та громадян і тим самим впливають на основи комунікативної політики органів місцевого самоврядування, що відповідно відбивається на роботі їх пресслужб.

Очевидним є те, що національне законодавство не є інструментом посилення ролі пресслужб у реалізації комунікативної політики органів місцевого самоврядування. Більшу вагу тут відіграють локальні нормативно-правові акти, що можуть розширити компетенцію пресслужб і залежно від специфіки комунікативної політики тієї чи іншої громади доповнити їх функції. За замовчуванням основним завданням діяльності пресслужб органів місцевого самоврядування є створення доброзичливого відношення населення до державних, громадсько-політичних, господарсько-економічних та інших інститутів суспільства (функція інформування та репрезентаційна), а також функції, пов'язані з оброблення інформації та запитів від громадян і функції моніторингу громадських настроїв [11, с. 31]. Проте за умови формування в громаді комунікативної стратегії на доповнення до стратегії розвитку перелік функцій пресслужб може бути посилений такими:

комунікативною функцією – своєчасне надання повної інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, зокрема про ініціативи, що розробляються і плануються, про хід реалізації місцевих проєктів та

результати втілення їх у життя. Через істотний вплив рішень органів місцевого самоврядування на рівень та якість життя кожного мешканця громади така інформація становить особливий інтерес як для регіональних журналістів зокрема, так і для мешканців громади загалом;

організаційною функцією – підготовка та проведення планових брифінгів і пресконференцій за участю перших осіб органів місцевого самоврядування, керівників департаментів, управлінь та відділів, комунальних підприємств, а також запрошення представників медіа на заходи, що організовують виконавчі органи місцевих рад, планування регулярної участі керівників громади в програмах електронних, аудіовізуальних медіа та присутності на сторінках друкованих медіа;

ідеологічною функцією – донесення до широкої аудиторії планів розвитку громади та зроблених кроків щодо їх реалізації;

освітньою функцією – соціалізація громадян через популяризацію суспільно-політичної культури, висвітлювання та поширення в повсякденному житті громади суспільних цінностей, виховання громадян на зразках загальносвітової культури, усебічний розвиток людей у громаді. Особливістю освітньої функції є формування в громадян уявлення та розуміння діяльності органів місцевого самоврядування на побутовому рівні, навчання мешканців громад застосовувати демократичні механізми під час комунікації з владою. Крім того, пресслужба покликана в разі потреби роз'яснювати громадянам структуру органів місцевого самоврядування громади, порядок формування програм соціально-економічного розвитку територій, бюджетного забезпечення їх реалізації, підвищуючи таким чином компетенції громадян;

моніторинговою функцією – щоденний моніторинг інформаційного простору забезпечує пресслужбі миттєве включення в роботу в трьох ключових випадках: для підсилення ефекту, модифікації думки в громаді чи роз'яснення позиції. У першому випадку, коли бачимо, що дії влади

викликають позитивну реакцію в медіа та соціальних мережах, слід розширювати подачу інформації з таких приводів, активно використовуючи при цьому думку зовнішніх експертів. Іноді мешканці громади дії влади розуміють і трактують неправильно. Буває, що в ідеї, які реалізуються, вони вкладають інші сенси, очікують інших результатів, аніж тих, що планує влада. У такому разі потрібно повернутися до інформаційних повідомлень з висвітлення спірних моментів, розлого роз'яснювати, на якому етапі в людей склалася хибна думка. Завдяки інформаційному супроводу кожного етапу реалізації проєкту громада отримає повне розуміння процесів, що відбуваються. З третім випадком стикаємося, коли владі доводиться ухвалювати непопулярні рішення. Ідеться передусім про вимушені кроки, наприклад підвищення тарифів на комунальні послуги чи пасажирські перевезення, потребу реорганізації закладів освіти чи охорони здоров'я тощо. Роз'яснення потреби здійснення таких кроків і водночас докладне пояснення передбаченого владою механізму певної компенсації потенційних втрат мешканцям громади, переваг від впровадження змін – мають стати щоденним планом діяльності пресслужби аж до повної реалізації проєктів [2, с. 8-9].

Виконання такої широкої палітри функцій потребує від пресслужб органів місцевого самоврядування ретельного планування своєї діяльності, що є закономірним завданням після ухвалення комунікативної стратегії громади. Таке планування може бути стратегічним і поточним. За результатами довгострокового планування пресслужба створює власну галузеву програму висвітлення діяльності місцевої влади терміном на три-п'ять років. Стратегічне планування дає змогу передбачити в бюджеті територіальної громади потрібні кошти для виконання пресслужбою своїх комунікаційних функцій. Програма готується на підставі аналізу галузевих програм соціально-економічного розвитку громад із визначенням заходів для виконання та складанням відповідного кошторису. Натомість поточну

діяльність, як засвідчує досвід, найкраще планувати на тиждень. У плані заходів з інформування та комунікації визначається цільова аудиторія і, відповідно, канали та форма подачі інформаційних матеріалів. Обов'язковим елементом поточного планування є моніторинг інформаційного простору: телевізійних, друкованих медіа, інформаційних сайтів та соціальних мереж [2, с. 12].

Посилення ролі пресслужби в реалізації комунікативної політики місцевого самоврядування забезпечується розвитком здатності до управління кризовими комунікаціями, що є однією із пріоритетних цілей комунікативних стратегій усіх без винятку територіальних громад України, незалежно від їх віддаленості від лінії фронту. Ключовими етапами в управлінні кризовими ситуаціями є попередження та профілактика, готовність та реагування, а також відновлення. Саме тому пресслужбам органів місцевого самоврядування слід бути готовим правильно, своєчасно та систематично комунікувати про будь-яку кризу чи проблему, діяти оперативно, щоб розібратися зі ситуацією, яка створила кризу, та завжди реагувати правдиво і законно [4].

Не менш вагомим чинником посилення комунікативної політики місцевого самоврядування є запровадження вимірюваних індикаторів ефективності та результативності комунікації. Зазначені індикатори умовно поділяють на кількісні та якісні. До кількісних відносять систему цифрових показників, наприклад скільки позитивних та негативних відгуків з'явилося за останній місяць, скільки пресрелізів, скільки матеріалів у медіа було опубліковано, скільки коментарів надано, на скільки збільшилася кількість підписників на сторінці органу місцевого самоврядування в соціальних мережах, кількість унікальних заходів на офіційному сайті тощо. Щодо якісних показників, то сюди відносять аналіз зміни рейтингу органу місцевого самоврядування, зміна думки громадськості про орган місцевого самоврядування чи певну ситуацію, на

яку була спрямовано комунікацію, рівень довіри, залученість мешканців до процесу ухвалення рішень тощо [4]. Роль пресслужб полягає, з одного боку, у допомозі в розробленні цих індикаторів, з іншого – у моніторингу їх виконання.

Висновки. Комунікативна політика органів місцевого самоврядування зазнала істотних змін в останні п'ять років, що зумовлено впливом глобальних чинників і російсько-української війни. Саме тому цілком закономірним є процес розроблення комунікаційних стратегій територіальних громад як реагування на такі зміни сьогодні та забезпечення готовності громади до можливих змін у майбутньому. Реалізація сучасної комунікативної політики неможлива без ефективної роботи пресслужб органів місцевого самоврядування, що дуже швидко пройшли шлях від простої комунікаційної ланки між владою та громадянами до суб'єкта інформаційної політики. Тому окреслені в дослідженні шляхи посилення їх спроможності до реалізації комунікативної політики мають важливе теоретико-практичне значення як для окремих органів місцевого самоврядування, так і для всієї системи публічного управління та адміністрування України.

Перспективи подальших досліджень полягають в апробації запропонованих теоретичних положень у практиці діяльності пресслужб органів місцевого самоврядування й узагальненні отриманих результатів з метою дальшого вдосконалення комунікативної спроможності органів місцевого самоврядування України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довідник «Основні засади діяльності прес-служб органів державної влади та місцевого самоврядування : світовий та український досвід». Донецьк : ДонДУУ, 2011. 96 с.

2. Ефективні комунікації для громад. Посібник. 2024. 96 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/937/Ефективні_комунікації_для_громад_2024.pdf.
3. Конституція України. Закон № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
4. Куропась І. Комунікаційна стратегія громади : тренд чи необхідність? 2020. *Громадський простір*. URL: <https://www.prostir.ua/?library=kommunikatsijna-stratehiya-hromady-trend-chy-neobhidnist>.
5. Про державну таємницю. Закон України № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
6. Про доступ до публічної інформації. Закон України № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
7. Про звернення громадян. Закон України № 393/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>.
8. Про інформацію. Закон України № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
9. Про медіа. Закон України № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#n2353>.
10. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації. Закон України № 539/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-вр#Text>.
11. Шотурма Н. В. Особливості забезпечення комунікативної політики органів місцевого самоврядування. *Регіональні студії*. 2021. № 26 С. 29–33.

REFERENCES

1. Dovidnyk «Osnovni zasady dial`nosti pres-sluzhb orhaniv derzhavnoi vlady ta mistsevoho samovriaduvannia : svitovy ta ukrains`kyi dosvid» (2011)

– *Guidebook «Basic foundations of press services of public authorities and local self-government bodies : world and Ukrainian experience»*. Donet'sk : DonDUU, 96 s. [in Ukrainian]

2. Efektyvni komunikatsii dlia hromad (2024) – *Effective communications for communities*. Posibnyk. 96 s. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/937/Ефективні_комунікації_дл_громад_2024.pdf. [in Ukrainian]

3. Konstytutsiia Ukrainy (1996) – *Constitution of Ukraine*. Zakon № 254k/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>. [in Ukrainian]

4. Kuropas`, I. (2020). Komunikatsiina stratehiia hromady : trend chy neobkhdnist`? – *Community communication strategy : a trend or a necessity?* Hromads`kyi prostir. URL: <https://www.prostir.ua/?library=kommunikatsijna-stratehiya-hromady-trend-chy-neobhidnist>. [in Ukrainian]

5. Pro derzhavnu taiemnytsiu (1994) – *On state secrets*. Zakon Ukrainy № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>. [in Ukrainian]

6. Pro dostup do publichnoi informatsii (2011) – *On access to public information*. Zakon Ukrainy № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>. [in Ukrainian]

7. Pro zvernennia hromadian (1996)– *On citizens' appeals*. Zakon Ukrainy № 393/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>. [in Ukrainian]

8. Pro informatsiiu (1992) – *About the information*. Zakon Ukrainy № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. [in Ukrainian]

9. Pro media (2022) – *About the media*. Zakon Ukrainy № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#n2353>. [in Ukrainian]

10. Pro poriadok vysvitlennia diial`nosti orhaniv derzhavnoi vlady ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini zasobamy masovoi informatsii – *On the procedure for coverage of activities of state authorities and local self-government bodies in Ukraine by the mass media* (1997). Zakon Ukrainy № 539/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-вп#Text>. [in Ukrainian]

11. Shoturma, N. V. (2021). Osoblyvosti zabezpechennia komunikatyvnoi polityky orhaniv mistsevoho samovriaduvannia – *Peculiarities of ensuring the communication policy of local self-government bodies*. Rehional`ni studii – *Regional studies*. № 26, 29–33. [in Ukrainian]

(Одержано 29 травня 2024 р.)